

Väljaandja:
Akti liik:
Teksti liik:
Jõustumise kp:
Avaldamismärge:

Vabariigi Valitsus
välisleping
algtekst
16.04.1996
RT II 2000, 11, 57

Inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsioon [terviktekst]

(õ)30.07.09 12:00

[Konventsiooni uus eestikeelne redaktsioon](#)

[Konventsiooni lisaprotokollide uus eestikeelne redaktsioon](#)

[Konventsiooni varasem eestikeelneredaktsioon](#)

ETS nr 5

INIMÕIGUSTE JA PÕHIVABADUSTE KAITSE KONVENTSION* Rooma, 4. november 1950

Käesolevale konventsioonile allkirjutanud valitsused, olles Euroopa Nõukogu liikmeks,

arvestades Inimõiguste Ülddeklaratsiooni, mille kuulutas välja Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni Peaassamblee 10. detsembril 1948. a;

arvestades, et selle deklaratsiooni eesmärk on kindlustada temas kuulutatud õiguste üldist ja tõhusat tunnustamist ja järgimist;

arvestades, et Euroopa Nõukogu eesmärk on suurema ühtsuse saavutamine tema liikmete vahel ning et üheks selle eesmärgi saavutamise vahendiks on inimõiguste ja põhivabaduste järgimine ning jätkuv elluviimine;

taaskinnitades oma sügavat usku neisse põhivabadustesse, mis on õigluse ja rahu aluseks maailmas ning mida kõige paremini tagab ühelt poolt tõhus poliitiline demokraatia ning teiselt poolt inimõiguste, millest nad sõltuvad, üldine mõistmine ja järgimine;

olles otsustanud kui ühel meelel olevad ja ühiste poliitiliste traditsioonide, ideaalide, vabaduse ja seaduslikkusega Euroopa riikide valitsused, astuda esimesi samme mõnede ülddeklaratsioonis sätestatud õiguste kollektiivseks tagamiseks,

on kokku leppinud järgnevas:

Artikkel 1. Kohustus austada inimõigusi¹

Kõrged Lepinguosalised tagavad igapähele, kes on nende jurisdiktsiooni all, käesoleva konventsiooni I osas määratletud õigused ja vabadused.

I osa ÕIGUSED JA VABADUSED¹

Artikkel 2. Õigus elule¹

1. Igapähe õigust elule kaitstakse seadusega. Kellelki ei või tahtlikult võtta elu, välja arvatud kohtuotsuse täideviimisega, mis järgneb süüdimõistmisele kuriteos, mille eest seadus näeb ette taolise karistuse.

2. Elu võtmist ei käsitata käesoleva artikli rikkumisena, kui see tuleneb absoluutsest vajadusest kasutada jõudu:

- inimese kaitsmisel õigusvastase vägivalla eest;
- seaduslikul vahistamisel või seaduslikult kinni peetud isiku põgenemise vältimiseks;
- seaduslikel toimingutel rahutuste või mässu mahasurumiseks.

Artikkel 3. Piinamise keelamine¹

Kedagi ei või piinata ega ebainimlikult või alandavalt kohelda ega karistada.

Artikkel 4. Orjuse ja sunniviisilise töötamise keelamine¹

1. Kedagi ei või pidada orjuses ega sunduses.
2. Kellelki ei või nõuda sunniviisilist või kohustuslikku töötamist.
3. Käesoleva artikli järgi mõiste «sunniviisiline või kohustuslik töötamine» ei hõlma:
 - a) töid, mida harilikult vastavalt käesoleva konventsiooni artikli 5 sätetele nõutakse kinnipidamisel või selliselt kinnipidamiselt tingimisi vabastamise korral;
 - b) sõjalist laadi teenistust või kohustusliku sõjaväeteenistuse asendusteenistust süümelistel kaalutlustel riikides, kus seda kasutatakse;
 - c) teenistust, mida nõutakse elu või ühiskonna heaolu ohustavate eriolukordade või õnnetuste korral;
 - d) tööd või teenistust tavalise kodanikukohustuse osana.

Artikkel 5. Õigus isikuvabadusele ja turvalisusele¹

1. Igaühel on õigus isikuvabadusele ja turvalisusele. Kellelki ei või võtta tema vabadust, välja arvatud seaduses kindlaksmääratud korras järgmistel juhtudel:
 - a) seaduslik kinnipidamine pädeva kohtu süüdimõistva otsuse alusel;
 - b) seaduslik vahistamine või kinnipidamine kohtu seadusliku korralduse täitmatajätmise eest või seaduses ettenähtud kohustuse täitmise tagamiseks;
 - c) seaduslik vahistamine või kinnipidamine, et tuua ta pädeva õigusvõimu ette põhjendatult kahtlustatuna õiguserikkumises või kui põhjendatult peetakse vajalikuks takistada õiguserikkumise toimepanekut või põgenemist pärast seda;
 - d) seadusliku korralduse alusel alaealise kinnipidamine hariduslikuks järelevalveks või tema seaduslik kinnipidamine pädeva õigusvõimu ette toomiseks;
 - e) seaduslik kinnipidamine, takistamaks nakkushaiguste levikut, samuti ebaterve psüühikaga isikute, alkohoolikute, narkomaanide või hulkurite seaduslik kinnipidamine;
 - f) seaduslik vahistamine või kinnipidamine, vältimaks tema loata sissesõitu riiki või et võtta meetmeid tema väljasaatmiseks või -andmiseks.
2. Iga vahistatule teatatakse talle arusaadavas keeles viivitamata tema vahistamise põhjused ja kõik tema vastu esitatud süüdistused.
3. Iga käesoleva artikli lõike 1 punkti c kohaselt vahistatu või kinnipeetu toimetatakse viivitamata kohtuniku või mõne muu seadusjärgse õigusvõimuga ametiisiku ette ning tal on õigus asja kohtulikule arutamisele mõistliku aja jooksul või vabastamisele kuni asja arutamiseni. Vabastamist võidakse seostada tagatistega ilmuda asja arutamisele.
4. Igaühel, kellelt on võetud vabadus vahistamise või kinnipidamise teel, on õigus taotleda menetlust, millega kohus otsustaks kiires korras tema kinnipidamise seaduslikkuse ning korraldaks tema vabastamise, kui kinnipidamine osutub ebaseaduslikuks.
5. Igaühel, kes on osunud käesoleva artikli sätetega vastuolus oleva vahistamise või kinnipidamise ohvriks, on täitmiselekuuluv õigus kompensatsioonile.

Artikkel 6. Õigus õiglasele kohtulikule arutamisele¹

1. Igaühel on oma tsiviilõiguste ja -kohustuste või temale esitatud kriminaalsüüdistuse üle otsustamise korral õigus õiglasele ja avalikule asja arutamisele mõistliku aja jooksul sõltumatus ja erapooletus, seaduse alusel moodustatud õigusemõistmise volitustega institutsioonis. Kohtuotsus kuulutatakse avalikult, kuid ajakirjanikke ja üldsust võidakse demokraatlikus ühiskonnas eemaldada kas kogu või osast protsessist kõlbluse, avaliku korra või riigi julgeoleku huvides või kui seda nõuavad alaealise huvid või osapoolte eraelu kaitse või erilistel asjaoludel, kus avalikkus võib kahjustada õigusemõistmise huve, ulatuses, mis on kohtu arvates vältimatult vajalik.
2. Igaüht, keda süüdistatakse kuriteos, peetakse süütuks seni, kuni tema süü ei ole seaduse kohaselt tõendatud.
3. Igal kuriteos süüdistataval on vähemalt järgmised õigused:
 - a) saada kiires korras talle arusaadavas keeles üksikasjalikku teavet tema vastu esitatud süüdistuse iseloomust ja põhjustest;
 - b) saada piisavalt aega ja võimalusi enda kaitse ettevalmistamiseks;
 - c) kaitsta end ise või enda poolt valitud kaitsja abil või saada tasuta õigusabi juhul, kui õigusemõistmise huvid seda nõuavad ja süüdistataval pole piisavalt vahendeid õigusabi eest tasumiseks;
 - d) küsitleda ise või lasta küsitleda süüdistuse tunnistajaid, saavutada omapoolsete tunnistajate kohalekutsumine ja nende küsitlemine süüdistuse tunnistajatega võrdsetel tingimustel;
 - e) kasutada tasuta tõlgi abi, kui ta ei mõista või ei räägi kohtus kasutatavat keelt.

Artikkel 7. Karistamine seaduse alusel¹

1. Kedagi ei või tunnistada süüdi kuriteos – teos või tegevusetuses, mis selle toimepanemise ajal kehtinud siseriikliku või rahvusvahelise õiguse järgi ei olnud kuritegu. Samuti ei või kohaldada raskemat karistust kui kuriteo toimepanemise ajal ettenähtu.

2. See artikkel ei takista ühegi isiku ükskõik missuguse teo või tegevusetuse, mis selle toimepanemise ajal oli kuritegu tsiviliseeritud rahvaste poolt tunnustatud õiguse üldpõhimõtete järgi, kohtulikku arutamist ja isiku karistamist.

Artikkel 8. Õigus austusele era- ja perekonnaelu vastu¹

1. Igaühel on õigus sellele, et austataks tema era- ja perekonnaelu ja kodu ning korrespondentsi saladust.

2. Võimud ei sekku selle õiguse kasutamisse muidu, kui kooskõlas seadusega ja kui see on demokraatlikus ühiskonnas vajalik riigi julgeoleku, ühiskondliku turvalisuse või riigi majandusliku heaolu huvides, korratuse või kuriteo ärahoidmiseks, tervise või kõlbluse või kaasinimeste õiguste ja vabaduste kaitseks.

Artikkel 9. Mõtte-, südametunnistuse ja usuvabadus¹

1. Igaühel on õigus mõtte-, südametunnistuse ja usuvabadusele. See õigus kätkeb vabadust muuta oma usku või veendumusi, samuti vabadust kuulutada oma usku või veendumusi nii üksi kui koos teistega, avalikult või eraviisiliselt kultuse, õpetamise, tava ja kombetalituse kaudu.

2. Vabadust kuulutada oma usku või veendumusi võib piirata üksnes seaduses ettenähtud kitsendustega ja kui see on demokraatlikus ühiskonnas vajalik ühiskondliku turvalisuse huvides, avaliku korra, tervise või kõlbluse või kaasinimeste õiguste ja vabaduste kaitseks.

Artikkel 10. Sõnavabadus¹

1. Igaühel on õigus sõnavabadusele. See õigus kätkeb vabadust oma arvamusele ja vabadust saada ja levitada teavet ja mõtteid ilma võimude sekkumiseta ja sõltumata riigipiiridest.

Käesolev artikkel ei takista riike nõudmast raadio-, televisiooni- või filmittelevõtete litsentseerimist.

2. Kuna nende vabaduste kasutamisega kaasnevad kohustused ja vastutus, võidakse seda seostada niisuguste formaalsuste, tingimuste, piirangute või karistustega, mis on fikseeritud seaduses ning on demokraatlikus ühiskonnas vajalikud riigi julgeoleku, territoriaalse terviklikkuse või ühiskondliku turvalisuse huvides, korratuse või kuritegude ärahoidmiseks, tervise või kõlbluse või kaasinimeste reputatsiooni või õiguste kaitseks, konfidentsiaalse teabe avalikustamise vältimiseks või õigusemõistmise autoriteedi erapooletuse säilitamiseks.

Artikkel 11. Kogunemiste ja ühingute moodustamise vabadus¹

1. Igaühel on õigus rahumeelsete kogunemiste ja ühinemisvabadusele, kaasa arvatud õigus oma huvide kaitseks ametiühinguid luua ja neisse astuda.

2. Nende õiguste kasutamist ei või piirata muude kitsendustega peale nende, mis on ette nähtud seaduses ja on demokraatlikus ühiskonnas vajalikud riigi julgeoleku või ühiskondliku turvalisuse huvides, korratuse või kuritegude ärahoidmiseks, tervise või kõlbluse või kaasinimeste õiguste ja vabaduste kaitseks. Käesolev artikkel ei takista nende õiguste kasutamisel seaduslikke piiranguid isikutele, kes kuuluvad relvajõududesse, politseisse või riigiparaati.

Artikkel 12. Õigus abielluda¹

Abielualisel mehel ja naisel on õigus abielluda ja luua perekond vastavalt selle õiguse kasutamist reguleerivatele siseriiklikele seadustele.

Artikkel 13. Õigus tõhusale menetlusele enda kaitseks¹

Igaühel, kelle käesolevas konventsioonis sätestatud õigusi ja vabadusi on rikutud, on õigus tõhusale menetlusele enda kaitseks riigivõimude ees ka siis, kui rikkumise pani toime ametiisik.

Artikkel 14. Diskrimineerimise keelamine¹

Käesolevas konventsioonis sätestatud õiguste ja vabaduste kasutamine tagatakse ilma mingi diskrimineerimiseta selliste tunnuste alusel nagu sugu, rass, nahavärvus, keel, usutunnistus, poliitilised või muud veendumused, rahvuslik või sotsiaalne päritolu, rahvusvähemusse kuuluvus, varanduslik, sünni- või muu seisund.

Artikkel 15. Õiguste piiramine hädaolukorras¹

1. Sõja ajal või muus hädaolukorras, mis ähvardab rahva eluvõimet, võib iga Kõrge Lepinguosaline võtta meetmeid, millega ta taganeb selle konventsiooniga võetud kohustustest ulatuses, mis on olukorra tõsiduse tõttu vältimatult vajalik, tingimusel, et taolised abinõud ei ole vastuolus tema teiste rahvusvahelise õiguse järgsete kohustustega.

2. Selle artikli raames ei või taganeda artiklist 2, välja arvatud inimeste hukkumine õiguspärase sõjategevuse tagajärjel, ega artiklitest 3, 4 (lõige 1) ja 7.

3. Iga taganemisõigust kasutav Kõrge Lepinguosaline informeerib Euroopa Nõukogu Peasekretäri täielikult rakendatud abinõudest ja nende põhjustest. Samuti informeerib ta Euroopa Nõukogu Peasekretäri, kui taoliste abinõude rakendamine on lõppenud ning konventsiooni sätteid jälle täielikult täidetakse.

Artikkel 16. Välismaalaste poliitilise tegevuse piiramine¹

Midagi artiklitest 10, 11 ja 14 ei või käsitada takistusena Kõrgele Lepinguosalisele seada piiranguid välismaalaste poliitilisele tegevusele.

Artikkel 17. Õiguste väärkasutuse keelamine¹

Midagi käesolevas konventsioonis ei või tõlgendada selliselt, et see annab mingile riigile, isikute grupile või üksikisikule õiguse tegevuseks või teoks, mille eesmärgiks on konventsiooniga sätestatud ükskõik missuguste õiguste või vabaduste kaotamine või nende piiramine suuremal määral kui see on ette nähtud konventsioonis.

Artikkel 18. Kitsendused õiguste kasutamise piirangutele¹

Käesolevas konventsioonis lubatud piiranguid temas osundatud õiguste ja vabaduste suhtes tohib rakendada üksnes neil eesmärkidel, milleks nad on ette nähtud.

II osa EUROOPA INIMÕIGUSTE KOHUS²

Artikkel 19. Kohtu moodustamine

Käesoleva konventsiooni ja selle juurde kuuluvate protokollidega Kõrgete Lepinguosaliste poolt endile võetud kohustuste täitmise tagamiseks luuakse Euroopa Inimõiguste Kohus (edaspidi kohus). See töötab alaliselt.

Artikkel 20. Kohtunike arv

Kohtunike arv on võrdne Kõrgete Lepinguosaliste arvuga.

Artikkel 21. Ametikriteeriumid

1. Kohtunik peab olema kõrgete kõbeliste omadustega ning kas kõrgesse juriidilisse ametisse nimetamiseks vajaliku kvalifikatsiooniga või tunnustatud kompetentsusega õigusasjatundja.

2. Kohtunik osaleb kohtu töös enda nimel.

3. Oma ametiajal ei tegele kohtunik asjadega, mis on kokkusobimatud tema sõltumatuse, erapooletuse või selle ameti nõuetega; kõik selle lõike kohaldamisest tulenevad küsimused lahendab kohus.

Artikkel 22. Kohtunike valimine

1. Kohtu liikmed valib Parlamentaarne Assamblee igast Kõrgest Lepinguosalisest riigist häälteenamusega vastava Kõrge Lepinguosalise esitatud kolmeliikmelisest nimekirjast.

2. Sama protseduuri järgitakse kohtu täiendamisel uute Kõrgete Lepinguosaliste vastuvõtmisel või vabanenud kohtade täitmisel.

Artikkel 23. Ametiaeg

1. Kohtu liikmed valitakse kuueks aastaks. Neid võib tagasi valida. Kuid esimestel valimistel valitud kohtunikest pooltel on ametiaeg kolm aastat.

2. Kohtunikud, kelle ametiaeg on kolm aastat, loosib Euroopa Nõukogu Peasekretär kohe pärast nende valimist.

3. Et võimalikult kindlustada poolte kohtunike väljavahetamist iga kolme aasta järel, võib Parlamentaarne Assamblee otsustada enne järgmisi valimisi, et ühe või mitme ümbervalimisele kuuluva liikme ametiaeg võib olla teistsugune kui kuus aastat, kuid mitte rohkem kui üheksa ja mitte vähem kui kolm aastat.

4. Juhtudel, kui tegemist on rohkem kui ühe ametiajaga ja Parlamentaarne Assamblee rakendab eelmist lõiget, loosib Euroopa Nõukogu Peasekretär ametiaegade jaotuse kohe pärast nende valimist.

5. Kohtunik, kes valitakse asendama kohtunikku, kelle ametiaeg kestab, astub ametisse eelkäija ametiaja lõppemiseni.

6. Kohtuniku ametiaeg lõpeb tema 70-aastaseks saamisel. Kohtunik on ametis seni, kuni ta asendatakse. Kuid pärast seda jätkab ta nende asjade läbivaatamist, mis tema menetluses juba on.

Artikkel 24. Ametist vabastamine

Kohtunikku ei saa ametist vabastada muidu, kui teiste kohtunike kahekolmandikulise häälteenamusega tehtud otsusega selle kohta, et ta ei vasta enam nõutavatele tingimustele.

Artikkel 25. Register ja juriidilised sekretärid

Kohtul on register, mille funktsioonid ja organisatsioon fikseeritakse kohtu reeglites. Kohut abistavad juriidilised sekretärid.

Artikkel 26. Plenaarkohus

Plenaarkohus:

- a) valib kolmeks aastaks presidendi ja ühe või kaks asepresidenti; neid võib tagasi valida;
- b) moodustab kojad, mille tegevusaeg on täpselt kindlaks määratud;
- c) valib kohtu kodade presidendid; neid võib tagasi valida;
- d) võtab vastu kohtu reeglid; ja
- e) valib registraatori ja ühe või mitu aseregistraatorit.

Artikkel 27. Komiteed, kojad ja suurkoda

1. Kohtule esitatud asjade läbivaatamiseks töötab kohus kolmeliikmeliste komiteedena, seitsmeliikmeliste kodadena ja seitsmeteistkümmeliikmelise suurkojana. Kohtu kojad moodustavad komiteesid kindlaksmääratud ajaks.

2. *Ex officioliikmena* osaleb koja ja suurkoja töös asjassepuutuva riigi valitud kohtunik, või selle puudumisel või kui tal ei ole võimalik töös osaleda, asjassepuutuva riigi valikul muu isik kohtuniku funktsioonis.

3. Suurkoja koosseisu kuuluvad ka kohtu president, asepresidendid, kodade presidendid ja teised kohtunikud, kes on valitud kooskõlas kohtu reeglitega. Kui asi saadetakse artikli 43 järgi edasi suurkotta, ei või suurkoja istungitel osaleda mitte ükski otsuse langetanud koja kohtunikest, välja arvatud koja president ja asjassepuutuvat riiki esindanud kohtunik.

Artikkel 28. Vastuvõetamatuks tunnistamine komitee poolt

Komitee võib ühehäälese otsusega tunnistada vastuvõetamatuks või kõrvaldada läbivaadatavate asjade nimekirjast iga artikli 34 järgi esitatud avalduse, kui seda saab teha ilma edasise uurimiseta. Otsus on lõplik.

Artikkel 29. Kodade otsused vastuvõetavuse ja põhjendatuse kohta

1. Kui otsust ei langetata artikli 28 alusel, otsustab koda iga artikli 34 järgi tehtud avalduse vastuvõetavuse ja põhjendatuse üle.

2. Koda otsustab artikli 33 alusel esitatud riikidevaheliste avalduste vastuvõetavuse ja põhjendatuse üle.

3. Otsus vastuvõetavuse kohta langetatakse eraldi, välja arvatud erandjuhtudel, kui kohus otsustab teisiti.

Artikkel 30. Pädevusest loobumine suurkoja kasuks

Juhul kui kojale esitatud asi tõstatab tõsise, konventsiooni või selle protokollide tõlgendamist puudutava küsimuse või kui püstitatud küsimuse lahendus võib osutada kohtu poolt varem langetatud otsusega mitte kooskõlas olevaks, võib koda igal ajal enne otsuse langetamist loobuda pädevusest suurkoja kasuks, välja arvatud juhul, kui üks asjasse puutuvatest pooltest on selle vastu.

Artikkel 31. Suurkoja volitused

Suurkoda:

- a) viib lõpule nende avalduste läbivaatamise, mis on esitatud artikli 33 või 34 alusel, kui koda on loobunud oma jurisdiktsioonist artikli 30 järgi või kui asi on suurkotta saadetud artikli 43 alusel; ja

b) arutab artikli 47 järgi esitatud palveid anda nõuandvaid arvamusi.

Artikkel 32. Kohtu pädevus

1. Kohtu pädevusse kuuluvad kõik konventsiooni ja selle juurde kuuluvate protokollide tõlgendamise ja kohaldamisega seotud asjad, mis on talle esitatud vastavalt artiklitele 33, 34 ja 47.

2. Vaidlused kohtu õiguspädevuse üle lahendab kohus.

Artikkel 33. Riikidevahelised asjad

Iga Kõrge Lepinguosaline võib pöörduda kohtu poole konventsiooni ja selle juurde kuuluvate protokollide sätete väidetava rikkumise asjus teise Kõrge Lepinguosalise poolt.

Artikkel 34. Individuaalavaldused

Kohus võib vastu võtta avaldusi igalt isikult, valitsusväliselt organisatsioonilt ja isikute grupilt, kes väidavad, et nad on käesolevas konventsioonis ja selle juurde kuuluvates protokollides sätestatud õiguste rikkumise ohvriks ühe Kõrge Lepinguosalise poolt. Kõrged Lepinguosalised kohustuvad mitte mingil viisil takistama selle õiguse tõhusat kasutamist.

Artikkel 35. Vastuvõetavuse kriteeriumid

1. Kohus võib asja käsitada ainult pärast seda, kui kõik siseriiklikud õiguste kaitse võimalused on ammendatud, vastavalt rahvusvahelise õiguse üldtunnustatud normidele ning kuue kuu jooksul pärast lõpliku otsuse tegemist.

2. Kohus ei vaata läbi ühtegi artikli 34 kohaselt esitatud individuaalavaldust, mis

a) on anonüümne; või

b) on sisuliselt sama kohtu poolt juba läbivaadatuga või on juba esitatud läbivaatamiseks muu rahvusvahelise uurimis- või lahendamisprotseduuri raames ja ei sisalda uut olulist asjassepuutuvat informatsiooni.

3. Kohus tunnistab vastuvõetamatuks iga artikli 34 järgi esitatud avalduse, mida ta peab kokkusobimatuks konventsiooni või selle juurde kuuluvate protokollide sätetega, selgelt põhjendamatuks või kaebeõiguse kuritarvituseks.

4. Kohus lükkab tagasi iga talle esitatud avalduse, mida ta peab vastuvõetamatuks käesoleva artikli järgi. Kohus võib seda teha menetluse igas järgus.

Artikkel 36. Kolmanda isiku sekkumine

1. Kõigis kojale või suurkojale esitatud asjades on Kõrgel Lepinguosalisel, kelle jurisdiktsiooni all avaldaja on, õigus esitada kirjalikke seisukohti ja osaleda kuulamistel.

2. Kohtu president võib õigusemõistmise huvides kutsuda iga Kõrget Lepinguosalist, kes ei ole menetluses osaline või iga asjassepuutuvat isikut, kes ei ole avalduse esitaja, esitama kirjalikke seisukohti või osalema kuulamistel.

Artikkel 37. Avalduste menetlusest eemaldamine

1. Kohus võib avalduse menetlusnimistust kõrvaldada menetluse igas järgus, kui asjaolud viivad järeldusele, et:

a) esitaja ei kavatse jääda oma avalduse juurde; või

b) asi on lahendatud; või

c) kui kohus teeb kindlaks mis tahes muu põhjuse, mille tõttu avalduse menetlemise jätkamine ei ole õigustatud.

Kohus jätkab siiski avalduse läbivaatamist, kui seda on vaja konventsioonis ja selle juurde kuuluvates protokollides sätestatud inimõiguste järgimiseks.

2. Kohus võib taastada avalduse menetlusnimistus, kui ta peab seda asjaoludest tulenevalt õigustatuks.

Artikkel 38. Asja läbivaatamine ja sõbraliku lahenduse menetlus

1. Kui Kohus kuulutab avalduse vastuvõetavaks, siis:

a) algatab ta koostöös poolte esindajatega asja läbivaatamise ja vajadusel uurimise, mille edukaks läbiviimiseks asjassepuutuvad riigid osutavad igakülgset abi;

b) annab ta end samal ajal poolte käsutusse, saavutamaks konventsioonis ja selle juurde kuuluvates protokollides sätestatud inimõigusi järgiv sõbralik lahendus.

2. Käesoleva artikli lõike1 punkti b) järgi läbiviidav menetlus on konfidentsiaalne.

Artikkel 39. Sõbraliku lahenduse leidmine

Kui leitakse sõbralik lahendus, eemaldab kohus asja nimistust otsusega, mis piirdub faktide ja saavutatud lahenduse lühikirjeldusega.

Artikkel 40. Avalikud kuulamised ja juurdepääs dokumentidele

1. Kui kohus erandlike asjaolude puhul teisiti ei otsusta, on kuulamised avalikud.
2. Kui kohtu president teisiti ei otsusta, on registraatorile hoiule antud dokumendid avalikkusele kättesaadavad.

Artikkel 41. Õiglane hüvitis

Kui kohus leiab, et konventsiooni või selle juurde kuuluvaid protokolle on rikutud ja Kõrge Lepinguosalise siseriiklik õigus lubab ainult osalist hüvitust, võib kohus vajadusel määrata kahjustatud poolele õiglase hüvituse.

Artikkel 42. Kodade otsused

Kodade otsused on lõplikud kooskõlas artikli 44 lõikega 2.

Artikkel 43. Suurkojale edasisaatmine

1. Kolme kuu jooksul alates koja otsuse vastuvõtmisest võib iga asjaosaline erandjuhtudel nõuda asja suurkojale edasisaatmist.
2. Suurkoja viiest kohtunikust koosnev kolleegium rahuldab taotluse juhul, kui see tõstatab tõsise konventsiooni või selle juurde kuuluvate protokollide tõlgendamise või kohaldamisega seotud või tõsise üldise tähtsusega küsimuse.
3. Kui kolleegium taotluse rahuldab, lahendab suurkoda asja kohtuotsusega.

Artikkel 44. Lõplikud otsused

1. Suurkoja otsus on lõplik.
2. Koja otsus muutub lõplikuks:
 - a) kui pooled deklareerivad, et nad ei palu asja suurkojale edasisaatmist; või
 - b) kolm kuud pärast otsuse langetamist, kui ei ole palutud asja edasisaatmist suurkojale; või
 - c) suurkoja kohtunike kolleegium lükkab tagasi palve asja edasisaatmiseks vastavalt artiklile 43.
3. Lõplik otsus avaldatakse.

Artikkel 45. Lahendite põhjendused

1. Kohtuotsused ja ka määrused, millega kuulutatakse avaldused vastuvõetavaks või vastuvõetamatuks, põhjendatakse.
2. Kui otsus ei ole täielikult või osaliselt üksmeelne, on igal kohtunikul õigus esitada eraldi arvamus.

Artikkel 46. Otsuste siduv jõud ja täitmine

1. Kõrged Lepinguosalised kohustuvad täitma kohtu lõplikke otsuseid igas asjas, milles nad on pooleks.
2. Lõplik otsus saadetakse Ministrite Komiteele, kes kontrollib selle täitmist.

Artikkel 47. Nõuandvad arvamused

1. Kohus võib Ministrite Komitee palvel anda nõuandvaid arvamusi õigusküsimustes, mis puudutavad konventsiooni ja selle juurde kuuluvate protokollide tõlgendamist.
2. Need arvamused ei või käsitleda konventsiooni I osas ja selle juurde kuuluvates protokollides määratletud õiguste ja vabaduste sisu ja ulatusega seonduvat ega muud küsimust, mida kohus või Ministrite Komitee võib arutada seoses mõne konventsiooni alusel menetletava asjaga.
3. Ministrite Komitee otsustab kohtule nõuandepalve esitamise oma liikmete häälteenamusega.

Artikkel 48. Kohtu nõuandev pädevus

Kohus otsustab, kas Ministrite Komitee palve nõuandvaks arvamuseks kuulub artiklis 47 sätestatud pädevusse.

Artikkel 49. Põhjendused nõuandvatele arvamustele

1. Kohus peab nõuandva arvamuse põhjendama.
2. Kui arvamus tervikuna või osaliselt ei ole üksmeelne, on igal kohtunikul õigus esitada eraldi arvamus.
3. Kohus esitab nõuandva arvamuse Ministrite Komiteele.

Artikkel 50. Kohtu kulud

Kohtu kulud katab Euroopa Nõukogu.

Artikkel 51. Kohtunike eesõigused ja immunitetid

Kohtu liikmed kasutavad oma ülesannete täitmisel Euroopa Nõukogu põhikirja artiklis 40 ja selle alusel sõlmitud lepetes ettenähtud eesõigusi ja immunitete.

III osa

MITMESUGUSED TINGIMUSED^{1, 3}

Artikkel 52. Peasekretäri järelepärimised¹

Euroopa Nõukogu Peasekretäri taotlusel esitab iga Kõrge Lepinguosaline selgituse, kuidas tema siseriiklik õigus kindlustab käesoleva konventsiooni mis tahes sätete tõhusa elluviimise.

Artikkel 53. Olemasolevate inimõiguste kaitse¹

Midagi käesolevas konventsioonis ei või käsitada piiranguna või taganemisena ükskõik millistest inimõigustest ja põhivabadustest, mida tagavad ükskõik millise Kõrge Lepinguosalise seadused või ükskõik missugused lepingud, mille osaliseks ta on.

Artikkel 54. Ministrite Komitee volitused¹

Miski käesolevas konventsioonis ei või kahjustada Ministrite Komiteele Euroopa Nõukogu põhikirjaga antud volitusi.

Artikkel 55. Vaidluste lahendamise muude viiside välistamine¹

Kõrged Lepinguosalised otsustavad, et nad kasutavad üksnes erikokkuleppe korral nendevahelisi kehtivaid lepinguid, konventsioone või deklaratsioone selleks, et käesoleva konventsiooni tõlgendamise või kohaldamise asjus tekkivaid vaidlusi esitada petitsioonina lahendamiseks muus korras, kui on sätestatud selles konventsioonis.

Artikkel 56. Territoriaalne kohaldamine¹

1. Iga riik võib konventsiooni ratifitseerides või igal ajal pärast seda Euroopa Nõukogu Peasekretärile saadetud avalduses teatada, et konventsioon, tingitult käesoleva artikli lõikest 4, laieneb kõigile või mõnele territooriumidele, mille rahvusvaheliste suhete eest ta vastutav on.⁴
2. Konventsioon laieneb teadaandes märgitud territooriumile või territooriumidele alates kolmekümnendast päevast pärast teadaande laekumist Euroopa Nõukogu Peasekretärile.
3. Sellistel territooriumidel konventsiooni sätteid rakendades arvestatakse kohalikke vajadusi.
4. Selle artikli lõikele 1 vastava deklaratsiooni teinud riik võib pärast seda igal ajal teha deklaratsioonis märgitud ühe või rohkema territooriumi nimel teatavaks, et ta tunnustab kohtu pädevust võtta, nagu on sätestatud konventsiooni artiklis 34, vastu petitsioone üksikisikuilt, valitsusvälistelt organisatsioonidelt või isikute gruppidele.⁴

Artikkel 57. Reservatsioonid¹

1. Iga riik võib käesolevale konventsioonile alla kirjutades või ratifitseerimiskirja hoiule andes teha reservatsiooni konventsiooni iga mis tahes konkreetse sätte suhtes ning teatada, et mõni tema territooriumil sel ajal kehtiv seadus ei ole kooskõlas antud sättega. Üldist laadi reservatsioonid ei ole selle artikli järgi lubatud.
2. Selle artikli alusel tehtud reservatsioon peab sisaldama eelmises paragrahvis nimetatud seaduse kokkuvõtte.

Artikkel 58. Denonsseerimine¹

1. Kõrge Lepinguosaline võib käesoleva konventsiooni denonsseerida üksnes viie aasta möödumisel selle osaliseks saamisest ning pärast kuuekuulist etteteatamist Euroopa Nõukogu Peasekretärile, kes informeerib teisi Kõrgeid Lepinguosalisi.

2. Denonsseerimine ei vabasta vastavat Kõrget Lepinguosalist käesoleva konventsiooniga võetud kohustustest mis tahes teo suhtes, mis võib kujutada nende kohustuste rikkumist ning mille ta võis toime panna enne denonsseerimise jõustumist.

3. Iga Kõrge Lepinguosaline, kes lõpetab oma liikmeksoleku Euroopa Nõukogus, lõpetab käesolevas konventsioonis osalemise samadel tingimustel.

4. Konventsiooni võib denonsseerida kooskõlas eelmiste lõigete sätetega iga territooriumi suhtes, millele konventsiooni laienemist on artikli 56 kohaselt deklareeritud.⁴

Artikkel 59. Allakirjutamine ja ratifitseerimine¹

1. Käesolev konventsioon on avatud allakirjutamiseks Euroopa Nõukogu liikmetele. See kuulub ratifitseerimisele. Ratifitseerimiskirjad antakse hoiule Euroopa Nõukogu Peasekretärile.

2. Käesolev konventsioon jõustub pärast kümnenda ratifitseerimiskirja hoiuleandmist.

3. Iga edaspidi ratifitseeriva allakirjutaja suhtes jõustub konventsioon ratifitseerimiskirja hoiuleandmise päeval.

4. Euroopa Nõukogu Peasekretär teeb kõigile Euroopa Nõukogu liikmetele teatavaks konventsiooni jõustumise, selle ratifitseerinud Kõrgete Lepinguosaliste nimed ning kõigi edaspidi laekuda võivate ratifitseerimiskirjade hoiuleandmise.

Koostatud 4. novembril 1950. a Roomas inglise ja prantsuse keeles, mille tekstid on mõlemad võrdselt autentset, ühes eksemplaris, mis jäetakse hoiule Euroopa Nõukogu arhiivi. Peasekretär saadab tõendatud koopia igale allakirjutanule.

* Konventsiooni tekstile (ETS nr 5) lisati 21. septembril 1970. a jõustunud protokoll nr 3 (ETS nr 45) sätted, 20. detsembril 1971. a jõustunud protokoll nr 5 (ETS nr 55) sätted ja 1. jaanuaril 1990. a jõustunud protokoll nr 8 (ETS nr 118) sätted. Teksti täiendati samuti protokoll nr 2 (ETS nr 44) tekstiga, mis vastavalt artikli 5 lõikele 3 on konventsiooni osa alates selle jõustumisest 21. septembril 1970. a. Nende protokollidega lisatud ja parandatud sätteid asendab 1. novembril 1998. a jõustuv protokoll nr 11 (ETS nr 155). Sellest kuupäevast kaotab kehtivuse 1. oktoobril 1994. a jõustunud protokoll nr 9 (ETS nr 140 – RT II 1996, 11/12, 34).

¹Pealkiri on lisatud vastavalt protokoll nr 11 sätetele (ETS nr 155).

²Uus II osa vastavalt protokoll nr 11 sätetele (ETS nr 155).

³Selle osa artiklite numeratsiooni on muudetud vastavalt protokoll nr 11 sätetele (ETS nr 155).

⁴Teksti on muudetud vastavalt protokoll nr 11 sätetele (ETS nr 155).

ETS nr 9

ESIMENE PROTOKOLL INIMÕIGUSTE JA PÕHIVABADUSTE KAITSE KONVENTSIOONI JUURDE¹ Pariis, 20. märts 1952

Käesolevale protokollile allakirjutanud Euroopa Nõukogu liikmesriikide valitsused,

olles otsustanud astuda samme mõnede 4. novembril 1950. a Roomas allakirjutatud «Inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni» (edaspidi *konventsioon*) I osasse mittelülitatud õiguste ja vabaduste ühiseks elluviimiseks,

on kokku leppinud järgnevas:

Artikkel 1. Vara kaitse

Igal füüsilisel või juriidilisel isikul on õigus oma omandit segamatult kasutada. Kellelki ei või võtta tema omandit muidu, kui üldistes huvides ja seaduses ettenähtud tingimustel ning rahvusvahelise õiguse üldpõhimõtteid järgides.

Eelnenud sätted ei piira siiski mingil viisil riigi õigust vajadusel kehtestada seadusi vara üldistes huvides kasutamise kontrollimiseks või maksude, maksete või trahvide tasumise tagamiseks.

Artikkel 2. Õigus haridusele

Kedagi ei või jätta ilma õigusest haridusele. Endale võetud mis tahes haridus- ja õpetamisfunktsioone täites peab riik austama vanemate õigust tagada lastele nende endi usuliste ja filosoofiliste veendumustega kooskõlas olev haridus.

Artikkel 3. Õigus vabadele valimistele

Kõrged Lepinguosalised kohustuvad mõistlike ajavahemike järel läbi viima salajase hääletamisega vabu valimisi tingimustel, mis tagavad rahva vaba tahteavalduse seadusandja valimisel.

Artikkel 4. Territoriaalne kohaldamine²

Kõrge Lepinguosaline võib allakirjutamisel või ratifitseerimisel või igal ajal pärast seda saata Euroopa Nõukogu Peasekretärile avalduse selle kohta, mil määral ta kohustub laiendama protokollis sätestatud territooriumidele, mille rahvusvaheliste suhete eest ta vastutav on.

Eelmise lõike järgi avalduse teinud Kõrge Lepinguosaline võib aeg-ajalt teha uusi, eelmiste avalduste tingimusi muutvaid või protokollis sätestatud kohaldamist mis tahes territooriumide suhtes lõpetavaid avaldusi.

Selle artikli alusel tehtud avaldust käsitatakse kui konventsiooni artikli 56 lõike 1 järgi tehtut.

Artikkel 5. Suhe konventsiooni

Kõrged Lepinguosalised käsitavad käesoleva protokollis artiklite 1, 2, 3 ja 4 sätestatud konventsiooni lisaartiklitena ning kõiki konventsiooni sätestatud kohaldatakse vastavalt sellele.

Artikkel 6. Allakirjutamine ja ratifitseerimine

Käesolev protokoll on allakirjutamiseks avatud konventsioonile alla kirjutanud Euroopa Nõukogu liikmetele. Protokoll ratifitseeritakse üheaegselt konventsiooni ratifitseerimisega või pärast seda.

Protokoll jõustub kümnenda ratifitseerimiskirja hoiuleandmise päeval. Iga järgmise allakirjutaja ja ratifitseerija suhtes jõustub protokoll tema enda ratifitseerimiskirja hoiuleandmise päeval.

Ratifitseerimiskirjad antakse hoiule Euroopa Nõukogu Peasekretärile, kes teatab kõigile liikmetele ratifitseerinute nimed.

Koostatud 20. märtsil 1952. a Pariisis inglise ja prantsuse keeles, mille tekstid on võrdselt autentset, ühes eksemplaris, mis jääb hoiule Euroopa Nõukogu arhiivi. Peasekretär saadab tõendatud koopia igale allakirjutanud riigile.

¹ Artiklite pealkirjad on muudetud vastavalt protokollis nr 11 sätestatud (ETS nr 155) alates selle jõustumisest 1. novembril 1998. a.

² Teksti on muudetud vastavalt protokollis nr 11 sätestatud (ETS nr 155).

ETS nr 46

PROTOKOLL NR 4 INIMÕIGUSTE JA PÕHIVABADUSTE KAITSE KONVENTSIOONI JUURDE TEATUD ÕIGUSTE JA VABADUSTE KINDLUSTAMISEST, MIS EI OLE LÜLITATUD KONVENTSIOONI JA SELLEGA KAASNEVASSE ESIMESSE PROTOKOLLI¹ Strasbourg, 16. september 1963

Käesolevale protokollile allakirjutanud Euroopa Nõukogu liikmesriigid,

olles otsustanud astuda samme mõnede õiguste ja vabaduste, mis pole lülitatud 4. novembril 1950. a Roomas allakirjutatud «Inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni» (edaspidi *konventsioon*) I osasse ning 20. märtsil 1952. a Pariisis allakirjutatud konventsiooni esimese protokollis artiklitesse 1–3, ühiseks kindlustamiseks,

on kokku leppinud järgnevas:

Artikkel 1. Võlavangistuse keelamine

Kellelki ei või võtta vabadust üksnes sel alusel, et ta ei suuda täita oma lepingujärgseid kohustusi.

Artikkel 2. Liikumisvabadus

1. Igal riigi territooriumil seaduslikult viibival isikul on õigus seal vabalt liikuda ja elukohta valida.

2. Igaühel on õigus vabalt lahkuda igalt maalt, kaasa arvatud kodumaalt.
3. Nende õiguste kasutamist ei või piirata teisiti kui seaduse alusel ning kui see on vajalik demokraatlikus ühiskonnas riigi julgeoleku või ühiskondliku turvalisuse huvides, *ordre public* (avaliku korra) säilitamiseks, kuritegevuse ärahoidmiseks, tervise või kõlbluse või kaasinimeste õiguste ja vabaduste kaitseks.
4. Esimeses lõikes ettenähtud õigusi võib demokraatliku ühiskonna mõnedes valdkondades piirata seaduse alusel ühiskondlikes huvides.

Artikkel 3. Kodanike väljasaatmise keelamine

1. Kedagi ei või individuaalses ega kollektiivses korras sunniviisiliselt välja saata riigist, mille kodanik ta on.
2. Kellelki ei või võtta õigust tulla riiki, mille kodanik ta on.

Artikkel 4. Välismaalaste sunniviisilise kollektiivse väljasaatmise keelamine

Keelatud on välismaalaste sunniviisiline kollektiivne väljasaatmine.

Artikkel 5. Territoriaalne kohaldamine

1. Iga Kõrge Lepinguosaline võib käesoleva protokolliga allakirjutamise või ratifitseerimise ajal või igal ajal pärast seda saata Euroopa Nõukogu Peasekretärile avalduse selle kohta, mil määral ta kohustub rakendama protokolliga sätteid avalduses nimetatud territooriumide suhtes, mille rahvusvaheliste suhete eest ta vastutav on.
2. Iga eelmise lõike järgi avalduse teinud Kõrge Lepinguosaline võib aegajalt teha uusi, eelmise tingimusi muutvaid või mis tahes territooriumil protokolliga sätete kohaldamist lõpetavaid avaldusi.
3. Selle artikli järgi esitatud avaldust käsitatakse kui konventsiooni artikli 56 lõike 1 järgi tehtut.²
4. Iga riigi territooriumi, millele käesolev protokoll laiendatakse selle riigi poolt protokolliga ratifitseerimise või aktsepteerimise tulemusena, ning iga territooriumi, millele käesolev protokoll on rakendatud riigi poolt käesoleva artikli järgse deklareerimise tulemusena, käsitatakse eraldi territooriumina, viidates riigi territooriumidele artiklites 2 ja 3.
5. Iga riik, kes on teinud deklaratsiooni kooskõlas käesoleva artikli lõikega 1 või 2, võib igal ajal hiljem deklareerida ühe või enama deklaratsioonis määratud territooriumi nimel, et ta tunnustab kohtu pädevust vastu võtta avaldusi üksikisikutelt, valitsusvälistelt organisatsioonidelt või isikute gruppidele, nagu on sätestatud konventsiooni artiklis 34 käesoleva protokolliga artiklite 1–4 suhtes, eraldi ja üksikult.³

Artikkel 6. Suhe konventsiooni²

Kõrged Lepinguosalised käsivad käesoleva protokolliga artikleid 1–5 konventsiooni lisaartiklitena ning kõiki konventsiooni sätteid kohaldatakse vastavalt sellele.

Artikkel 7. Allakirjutamine ja ratifitseerimine

1. Käesolev protokoll on allakirjutamiseks avatud Euroopa Nõukogu liikmesriikidele, kes on konventsioonile alla kirjutanud. Protokoll ratifitseeritakse üheaegselt konventsiooni ratifitseerimisega või pärast seda. Protokoll jõustub viienda ratifitseerimiskirja hoiuleandmise päeval. Iga järgmise allakirjutaja ja ratifitseerija suhtes jõustub protokoll tema enda ratifitseerimiskirja hoiuleandmise päeval.
2. Ratifitseerimiskirjad antakse hoiule Euroopa Nõukogu Peasekretärile, kes teatab kõigile liikmetele ratifitseerimise nimed.

Selle tõenduseks on täielikult volitatud isikud protokollile alla kirjutanud.

Koostatud 16. septembril 1963. a Strasbourg'is inglise ja prantsuse keeles, mille mõlemad tekstid on võrdselt ametlikud, ühes eksemplaris, mis jääb hoiule Euroopa Nõukogu arhiivi.

Peasekretär saadab tõendatud koopia igale allakirjutanud riigile.

¹ Artiklite pealkirjad on muudetud vastavalt protokolliga nr 11 sätetele (ETS nr 155) alates selle jõustumisest 1. novembril 1998. a.

² Teksti on muudetud vastavalt protokolliga nr 11 sätetele (ETS nr 155).

³ Tekst on lisatud vastavalt protokolliga nr 11 (ETS nr 155).

PROTOKOLL NR 6
INIMÕIGUSTE JA PÕHIVABADUSTE KAITSE KONVENTSIOONI JUURDE
SURMANUHTLUSE KAOTAMISE KOHTA¹
Strasbourg, 28. aprill 1983

4. novembril 1950. a Roomas allakirjutatud «Inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni» (edaspidi *konventsioon*) juurde kuuluvale käesolevale protokollile allakirjutanud Euroopa Nõukogu liikmesriigid,

arvestades, et mitmes Euroopa Nõukogu liikmesriigis toimunud areng väljendab üldist tendentsi surmanuhtluse kaotamisele,

on kokku leppinud järgnevas:

Artikkel 1. Surmanuhtluse kaotamine

Surmanuhtlus tuleb kaotada. Kedagi ei või sellega karistada ega surmamõistva kohtuotsuse alusel hukata.

Artikkel 2. Surmanuhtlus sõja ajal

Riik võib surmanuhtluse seadustada sõja ajal või vahetu sõjaohu korral toime pandud tegude eest; surmanuhtluse võib mõista üksnes seaduses ettenähtud juhtudel ning kooskõlas selle seaduse sätetega. Riik teeb Euroopa Nõukogu Peasekretärile selle seaduse vastavad sätted teatavaks.

Artikkel 3. Taganemise keelamine

Käesoleva protokolliga sätetest ei või taganeda konventsiooni artikli 15 alusel.

Artikkel 4. Reservatsioonide keelamine²

Käesoleva protokolliga sätete suhtes ei või teha reservatsiooni konventsiooni artikli 57 alusel.

Artikkel 5. Territoriaalne kohaldamine

1. Riik võib allakirjutamisel või ratifitseerimis-, aktsepteerimis- või kinnitamisdokumenti hoiule andes määratleda territooriumi või territooriumid, millel käesolev protokoll kehtib.

2. Iga riik võib hiljem mis tahes ajal Euroopa Nõukogu Peasekretärile saadetava avaldusega laiendada käesoleva protokolliga kohaldamist igale muule deklaratsioonis määratletud territooriumile. Sellise territooriumi suhtes jõustub protokoll peasekretäri poolt taolise deklaratsiooni vastuvõtmisest järgmise kuu esimesel päeval.

3. Mis tahes territooriumil protokolliga kehtimise kohta kahe eelmise lõike alusel tehtud avalduse võib peasekretärile saadetud teatega tagasi võtta. Tagasivõtmine jõustub peasekretäri poolt taolise teadaande vastuvõtmisest järgmise kuu esimesel päeval.

Artikkel 6. Suhe konventsiooni

Osalisriigid käsitavad käesoleva protokolliga artikleid 1–5 konventsiooni lisaartiklitena ning kõiki konventsiooni sätteid kohaldatakse vastavalt sellele.

Artikkel 7. Allakirjutamine ja ratifitseerimine

Käesolev protokoll on allakirjutamiseks avatud konventsioonile allakirjutanud Euroopa Nõukogu liikmesriikidele. Protokoll kuulub ratifitseerimisele, aktsepteerimisele või kinnitamisele. Euroopa Nõukogu liikmesriik ei või käesolevat protokolliga ratifitseerida, aktsepteerida ega seda kinnitada seni, kuni ta samaaegselt või eelnevalt ei ole ratifitseerinud konventsiooni. Ratifitseerimis-, aktsepteerimis- ja ühinemisdokumendid antakse hoiule Euroopa Nõukogu Peasekretärile.

Artikkel 8. Jõustumine

1. Käesolev protokoll jõustub selle kuu esimesel päeval, mis järgneb päevale, mil viis Euroopa Nõukogu liikmesriiki on väljendanud oma nõusolekut olla protokolliga seotud vastavalt selle artikli 7 sätetele.

2. Iga liikmesriigi suhtes, kes järgnevalt väljendab oma nõusolekut olla protokolliga seotud, jõustub protokoll ratifitseerimis-, aktsepteerimis- või kinnitamisdokumendi hoiuleandmisest järgmise kuu esimesel päeval.

Artikkel 9. Hoiuleandmise funktsioonid

Euroopa Nõukogu Peasekretär teeb Euroopa Nõukogu liikmetele teatavaks:

- a) iga allakirjutamise;
- b) iga ratifitseerimis-, aktsepteerimis- või kinnitamisdokumendi hoiuleandmise;

- c) protokollilise jõustumispäevad vastavalt artiklitele 5 ja 8;
- d) iga muu protokolliga seotud akti, teadaande või teate.

Selle tõenduseks on täielikult volitatud isikud protokollile alla kirjutanud.

Koostatud 28. aprillil 1983. a Strasbourg'is inglise ja prantsuse keeles, mille mõlemad tekstid on võrdselt autentsed, ühes eksemplaris, mis jääb hoiule Euroopa Nõukogu arhiivi. Euroopa Nõukogu Peasekretär saadab tõendatud koopia igale Euroopa Nõukogu liikmesriigile.

¹ Artiklite pealkirjad on muudetud vastavalt protokollilise nr 11 sätetele (ETS nr 155) alates selle jõustumisest 1. novembril 1998. a.

² Teksti on muudetud vastavalt protokollilise nr 11 sätetele (ETS nr 155).

ETS nr 117

PROTOKOLL NR 7

INIMÕIGUSTE JA PÕHIVABADUSTE KAITSE KONVENTSIOONI JUURDE¹

Strasbourg, 22. november 1984

Käesolevale protokollile allakirjutanud Euroopa Nõukogu liikmesriigid,

olles otsustanud astuda edasisi samme mõnede õiguste ja vabaduste ühiseks tagamiseks 4. novembril 1950. a Roomas alla kirjutatud «Inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni» (edaspidi *konventsioon*) abil,

on kokku leppinud järgnevas:

Artikkel 1. Välismaalaste väljasaatmisega seotud protseduurilised kaitseabinõud

1. Välismaalast, kes elab riigi territooriumil õiguspäraselt, ei või välja saata teisiti kui seaduse alusel tehtud otsuse täitmiseks ning tal on õigus:

- a) esitada põhjendusi enda väljasaatmise vastu;
- b) tema asja uuesti läbivaatamisele;
- c) olla neil eesmärkidel esindatud kompetentse võimukandja või selle poolt volitatud isiku või isikute ees.

2. Enne käesoleva artikli lõike 1 punktides *a*, *b*, ja *c* sätestatud õiguste kasutamist võib välismaalase välja saata siis, kui see on vajalik avaliku korra huvides või põhjendatud riigi julgeoleku huvidega.

Artikkel 2. Edasikaebamisõigus kriminaalajades

1. Igaühel, kes on kohtu poolt süüdi mõistetud kuriteos, on õigus tema süüdimõistmise või karistuse läbivaatamisele kõrgema õigusemõistmisinstantsi poolt. Selle õiguse kasutamise alused ja kord määratakse seadusega.

2. Selles õiguses võivad olla erandiks seaduses loetletud vähemtähtsad õiguserikkumised või juhud, kus asjassepuutuva isiku üle mõistis esimeses astmes kohut kõrgeim õigusemõistmisinstants või kui isik on mõistetud süüdi pärast apellatsiooni tema õigeksmõistmise vastu.

Artikkel 3. Hüvitus väärast süüdimõistmise korral

Kui isikut kuriteos süüdimõistev kohtuotsus on jõustunud ning kui tema süüdimõistmine järgnevalt ära muudetakse või kui ta vabastatakse karistusest selle alusel, et tegu oli kohtuveaga, peab see isik, kes on kandnud karistust sellise süüdimõistmise eest, saama hüvituse seaduse või asjassepuutuva riigi praktika alusel, kuni ei ole tõendatud, et senitundmatu fakti hilinenud ilmumine oli osaliselt või täielikult põhjustatud tema enda poolt.

Artikkel 4. Teistkordse kohtumõistmise ja karistamise keelamine

1. Mitte kellegi üle ei või sama riigi jurisdiktsiooni alusel teistkordselt kohut mõista ning kedagi ei või kriminaalkorras karistada teo eest, mille eest ta on juba selle riigi seaduse alusel ja kriminaalprotsessuaalses korras lõplikult õigeks või süüdi mõistetud.

2. Eelmise lõike sätteid ei takista menetluse taasalustamist kooskõlas asjassepuutuva riigi seaduse ja kriminaalprotsessiga, kui on tõendeid uutest või äsjailmnunud faktidest või kui varasemas menetluses on olnud oluline puudujääk, mis võis asja lahendit mõjustada.

3. Käesolevast artiklist ei või taganeda konventsiooni artikli 15 järgi.

Artikkel 5. Abikaasade võrdsus

Abikaasadel on võrdsed õigused ja kohustused nendevahelistes eraõiguslikes suhetes, samuti nende suhetes lastega abielu eel, selle ajal ja lahutuse järel. Käesolev artikkel ei takista riike rakendamast abinõusid, mis on vajalikud laste huvides.

Artikkel 6. Territoriaalne kohaldamine

1. Iga riik võib allakirjutamisel või ratifitseerimis-, aktsepteerimis- või kinnitamisdokumendi hoiule andes määratleda territooriumi või territooriumid, millele käesolev protokoll kohaldatakse ning märkida, mil määral ta kohustub käesoleva protokolliga sätteid sellisel territooriumil või sellistel territooriumidel kohaldama.

2. Iga riik võib hiljem mis tahes ajal Euroopa Nõukogu Peasekretärile saadetud deklaratsiooniga laiendada käesoleva protokolliga kohaldamist igale muule deklaratsioonis määratletud territooriumile. Sellise territooriumi suhtes jõustub protokoll selle kuu esimesel päeval, mil täitub kaks kuud peasekretäri poolt niisuguse deklaratsiooni vastuvõtmisest.

3. Iga deklaratsiooni, mis on tehtud kahe eelmise lõike alusel selles deklaratsioonis määratletud mingi territooriumi suhtes, võib tagasi võtta või muuta teadaandega peasekretärile. Tagasivõtmine või muutmine jõustub selle kuu esimesel päeval, mil täitub kaks kuud peasekretäri poolt taolise teadaande saamisest.

4. Käesoleva artikli järgi tehtud deklaratsiooni käsitatakse kui konventsiooni artikli 56 lõike 1 järgi tehtut.²

5. Iga riigi territooriumi, millele käesolev protokoll laieneb selle riigi poolt ratifitseerimise, aktsepteerimise või selle kinnitamise tulemusena, ning iga territooriumi, millele käesolev protokoll on rakendatud riigi poolt käesoleva artikli deklareerimise tulemusena, käsitatakse viites riigi territooriumile artikli 1 järgi eraldi territooriumina.

6. Iga riik, kes on teinud deklaratsiooni kooskõlas käesoleva artikli lõikega 1 või 2, võib igal ajal hiljem deklareerida ühe või enama deklaratsioonis määratletud territooriumi nimel, et ta tunnustab kohtu pädevust vastu võtta avaldusi üksikisikutelt, valitsusvälistelt organisatsioonidelt või isikute gruppidele, nagu on sätestatud konventsiooni artiklis 34 käesoleva protokolliga artiklite 1–5 suhtes.³

Artikkel 7. Suhe konventsiooni²

Osalisriigid käsivad käesoleva protokolliga artikleid 1–6 konventsiooni lisaartiklitena, kohaldades kõiki konventsiooni sätteid vastavalt sellele.

Artikkel 8. Allakirjutamine ja ratifitseerimine

Käesolev protokoll on allakirjutamiseks avatud konventsioonile alla kirjutanud Euroopa Nõukogu liikmetele. See kuulub ratifitseerimisele, aktsepteerimisele või kinnitamisele. Euroopa Nõukogu liikmesriik ei või käesolevat protokolliga ratifitseerida, aktsepteerida või seda kinnitada, kui ta eelnevalt või samaaegselt ei ratifitseeri konventsiooni. Ratifitseerimis-, aktsepteerimis- ja kinnitamisdokumendid antakse hoiule Euroopa Nõukogu Peasekretärile.

Artikkel 9. Jõustumine

1. Käesolev protokoll jõustub selle kuu esimesel päeval, mil täitub kaks kuud päevast, mil seitse Euroopa Nõukogu liikmesriiki on väljendanud oma nõusolekut olla protokolliga seotud vastavalt selle artikli 8 sätetele.

2. Iga liikmesriigi suhtes, kes hiljem väljendab oma nõusolekut olla sellega seotud, jõustub protokoll selle kuu esimesel päeval, mil täitub kaks kuud ratifitseerimis-, aktsepteerimis- või kinnitamisdokumendi hoiuleandmise päevast.

Artikkel 10. Hoiuleandmise funktsioonid

Euroopa Nõukogu Peasekretär teeb kõigile Euroopa Nõukogu liikmesriikidele teatavaks:

- a) iga allakirjutamise;
- b) iga ratifitseerimis-, aktsepteerimis- või kinnitamisdokumendi hoiuleandmise;
- c) käesoleva protokolliga jõustumispäevad vastavalt artiklitele 6 ja 9;
- d) iga käesoleva protokolliga seotud muu akti, teadaande ja deklaratsiooni.

Selle tõenduseks on selleks täielikult volitatud isikud protokollile alla kirjutanud.

Koostatud 22. novembril 1984. a Strasbourg'is inglise ja prantsuse keeles, mille mõlemad tekstid on võrdselt autentset, ühes eksemplaris, mis antakse hoiule Euroopa Nõukogu arhiivi.

Euroopa Nõukogu Peasekretär saadab tõendatud koopia igale Euroopa Nõukogu liikmesriigile.

¹ Artiklite pealkirjad on muudetud vastavalt protokolliga nr 11 sätetele (ETS nr 155) alates selle jõustumisest 1. novembril 1998. a.

² Teksti on muudetud vastavalt protokolliga nr 11 sätetele (ETS nr 155).

³Tekst on lisatud vastavalt protokollile nr 11 (ETS nr 155).

ETS No. 5

CONVENTION FOR THE PROTECTION OF HUMAN RIGHTS AND FUNDAMENTAL FREEDOMS
Rome, 4.XI.1950

The governments signatory hereto, being members of the Council of Europe,

Considering the Universal Declaration of Human Rights proclaimed by the General Assembly of the United Nations on 10th December 1948;

Considering that this Declaration aims at securing the universal and effective recognition and observance of the Rights therein declared;

Considering that the aim of the Council of Europe is the achievement of greater unity between its members and that one of the methods by which that aim is to be pursued is the maintenance and further realisation of human rights and fundamental freedoms;

Reaffirming their profound belief in those fundamental freedoms which are the foundation of justice and peace in the world and are best maintained on the one hand by an effective political democracy and on the other by a common understanding and observance of the human rights upon which they depend;

Being resolved, as the governments of European countries which are like-minded and have a common heritage of political traditions, ideals, freedom and the rule of law, to take the first steps for the collective enforcement of certain of the rights stated in the Universal Declaration,

Have agreed as follows:

Article 1 – Obligation to respect human rights¹

The High Contracting Parties shall secure to everyone within their jurisdiction the rights and freedoms defined in Section I of this Convention.

Section I
RIGHTS AND FREEDOMS¹

Article 2 – Right to life¹

1. Everyone's right to life shall be protected by law. No one shall be deprived of his life intentionally save in the execution of a sentence of a court following his conviction of a crime for which this penalty is provided by law.

2. Deprivation of life shall not be regarded as inflicted in contravention of this article when it results from the use of force which is no more than absolutely necessary:

- a. in defence of any person from unlawful violence;
- b. in order to effect a lawful arrest or to prevent the escape of a person lawfully detained;
- c. in action lawfully taken for the purpose of quelling a riot or insurrection.

Article 3 – Prohibition of torture¹

No one shall be subjected to torture or to inhuman or degrading treatment or punishment.

Article 4 – Prohibition of slavery and forced labour¹

1. No one shall be held in slavery or servitude.

2. No one shall be required to perform forced or compulsory labour.

3. For the purpose of this article the term "forced or compulsory labour" shall not include:

- a. any work required to be done in the ordinary course of detention imposed according to the provisions of Article 5 of this Convention or during conditional release from such detention;
- b. any service of a military character or, in case of conscientious objectors in countries where they are recognised, service exacted instead of compulsory military service;

- c. any service exacted in case of an emergency or calamity threatening the life or well-being of the community;
- d. any work or service which forms part of normal civic obligations.

Article 5 – Right to liberty and security¹

1. Everyone has the right to liberty and security of person. No one shall be deprived of his liberty save in the following cases and in accordance with a procedure prescribed by law:
 - a. the lawful detention of a person after conviction by a competent court;
 - b. the lawful arrest or detention of a person for non-compliance with the lawful order of a court or in order to secure the fulfilment of any obligation prescribed by law;
 - c. the lawful arrest or detention of a person effected for the purpose of bringing him before the competent legal authority on reasonable suspicion of having committed an offence or when it is reasonably considered necessary to prevent his committing an offence or fleeing after having done so;
 - d. the detention of a minor by lawful order for the purpose of educational supervision or his lawful detention for the purpose of bringing him before the competent legal authority;
 - e. the lawful detention of persons for the prevention of the spreading of infectious diseases, of persons of unsound mind, alcoholics or drug addicts or vagrants;
 - f. the lawful arrest or detention of a person to prevent his effecting an unauthorised entry into the country or of a person against whom action is being taken with a view to deportation or extradition.
2. Everyone who is arrested shall be informed promptly, in a language which he understands, of the reasons for his arrest and of any charge against him.
3. Everyone arrested or detained in accordance with the provisions of paragraph 1. of this article shall be brought promptly before a judge or other officer authorised by law to exercise judicial power and shall be entitled to trial within a reasonable time or to release pending trial. Release may be conditioned by guarantees to appear for trial.
4. Everyone who is deprived of his liberty by arrest or detention shall be entitled to take proceedings by which the lawfulness of his detention shall be decided speedily by a court and his release ordered if the detention is not lawful.
5. Everyone who has been the victim of arrest or detention in contravention of the provisions of this article shall have an enforceable right to compensation.

Article 6 – Right to a fair trial¹

1. In the determination of his civil rights and obligations or of any criminal charge against him, everyone is entitled to a fair and public hearing within a reasonable time by an independent and impartial tribunal established by law. Judgment shall be pronounced publicly but the press and public may be excluded from all or part of the trial in the interests of morals, public order or national security in a democratic society, where the interests of juveniles or the protection of the private life of the parties so require, or to the extent strictly necessary in the opinion of the court in special circumstances where publicity would prejudice the interests of justice.
2. Everyone charged with a criminal offence shall be presumed innocent until proved guilty according to law.
3. Everyone charged with a criminal offence has the following minimum rights:
 - a. to be informed promptly, in a language which he understands and in detail, of the nature and cause of the accusation against him;
 - b. to have adequate time and facilities for the preparation of his defence;
 - c. to defend himself in person or through legal assistance of his own choosing or, if he has not sufficient means to pay for legal assistance, to be given it free when the interests of justice so require;
 - d. to examine or have examined witnesses against him and to obtain the attendance and examination of witnesses on his behalf under the same conditions as witnesses against him;
 - e. to have the free assistance of an interpreter if he cannot understand or speak the language used in court.

Article 7 – No punishment without law¹

1. No one shall be held guilty of any criminal offence on account of any act or omission which did not constitute a criminal offence under national or international law at the time when it was committed. Nor shall a heavier penalty be imposed than the one that was applicable at the time the criminal offence was committed.
2. This article shall not prejudice the trial and punishment of any person for any act or omission which, at the time when it was committed, was criminal according to the general principles of law recognised by civilised nations.

Article 8 – Right to respect for private and family life¹

1. Everyone has the right to respect for his private and family life, his home and his correspondence.

2. There shall be no interference by a public authority with the exercise of this right except such as is in accordance with the law and is necessary in a democratic society in the interests of national security, public safety or the economic well-being of the country, for the prevention of disorder or crime, for the protection of health or morals, or for the protection of the rights and freedoms of others.

Article 9 – Freedom of thought, conscience and religion¹

1. Everyone has the right to freedom of thought, conscience and religion; this right includes freedom to change his religion or belief and freedom, either alone or in community with others and in public or private, to manifest his religion or belief, in worship, teaching, practice and observance.

2. Freedom to manifest one's religion or beliefs shall be subject only to such limitations as are prescribed by law and are necessary in a democratic society in the interests of public safety, for the protection of public order, health or morals, or for the protection of the rights and freedoms of others.

Article 10 – Freedom of expression¹

1. Everyone has the right to freedom of expression. This right shall include freedom to hold opinions and to receive and impart information and ideas without interference by public authority and regardless of frontiers. This article shall not prevent States from requiring the licensing of broadcasting, television or cinema enterprises.

2. The exercise of these freedoms, since it carries with it duties and responsibilities, may be subject to such formalities, conditions, restrictions or penalties as are prescribed by law and are necessary in a democratic society, in the interests of national security, territorial integrity or public safety, for the prevention of disorder or crime, for the protection of health or morals, for the protection of the reputation or rights of others, for preventing the disclosure of information received in confidence, or for maintaining the authority and impartiality of the judiciary.

Article 11 – Freedom of assembly and association¹

1. Everyone has the right to freedom of peaceful assembly and to freedom of association with others, including the right to form and to join trade unions for the protection of his interests.

2. No restrictions shall be placed on the exercise of these rights other than such as are prescribed by law and are necessary in a democratic society in the interests of national security or public safety, for the prevention of disorder or crime, for the protection of health or morals or for the protection of the rights and freedoms of others. This article shall not prevent the imposition of lawful restrictions on the exercise of these rights by members of the armed forces, of the police or of the administration of the State.

Article 12 – Right to marry¹

Men and women of marriageable age have the right to marry and to found a family, according to the national laws governing the exercise of this right.

Article 13 – Right to an effective remedy¹

Everyone whose rights and freedoms as set forth in this Convention are violated shall have an effective remedy before a national authority notwithstanding that the violation has been committed by persons acting in an official capacity.

Article 14 – Prohibition of discrimination¹

The enjoyment of the rights and freedoms set forth in this Convention shall be secured without discrimination on any ground such as sex, race, colour, language, religion, political or other opinion, national or social origin, association with a national minority, property, birth or other status.

Article 15 – Derogation in time of emergency¹

1. In time of war or other public emergency threatening the life of the nation any High Contracting Party may take measures derogating from its obligations under this Convention to the extent strictly required by the exigencies of the situation, provided that such measures are not inconsistent with its other obligations under international law.

2. No derogation from Article 2, except in respect of deaths resulting from lawful acts of war, or from Articles 3, 4 (paragraph 1) and 7 shall be made under this provision.

3. Any High Contracting Party availing itself of this right of derogation shall keep the Secretary General of the Council of Europe fully informed of the measures which it has taken and the reasons therefor. It shall also inform the Secretary General of the Council of Europe when such measures have ceased to operate and the provisions of the Convention are again being fully executed.

Article 16 – Restrictions on political activity of aliens¹

Nothing in Articles 10, 11 and 14 shall be regarded as preventing the High Contracting Parties from imposing restrictions on the political activity of aliens.

Article 17 – Prohibition of abuse of rights¹

Nothing in this Convention may be interpreted as implying for any State, group or person any right to engage in any activity or perform any act aimed at the destruction of any of the rights and freedoms set forth herein or at their limitation to a greater extent than is provided for in the Convention.

Article 18 – Limitation on use of restrictions on rights¹

The restrictions permitted under this Convention to the said rights and freedoms shall not be applied for any purpose other than those for which they have been prescribed.

Section II EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS²

Article 19 – Establishment of the Court

To ensure the observance of the engagements undertaken by the High Contracting Parties in the Convention and the Protocols thereto, there shall be set up a European Court of Human Rights, hereinafter referred to as “the Court”. It shall function on a permanent basis.

Article 20 – Number of judges

The Court shall consist of a number of judges equal to that of the High Contracting Parties.

Article 21 – Criteria for office

1. The judges shall be of high moral character and must either possess the qualifications required for appointment to high judicial office or be jurisconsults of recognised competence.
2. The judges shall sit on the Court in their individual capacity.
3. During their term of office the judges shall not engage in any activity which is incompatible with their independence, impartiality or with the demands of a full-time office; all questions arising from the application of this paragraph shall be decided by the Court.

Article 22 – Election of judges

1. The judges shall be elected by the Parliamentary Assembly with respect to each High Contracting Party by a majority of votes cast from a list of three candidates nominated by the High Contracting Party.
2. The same procedure shall be followed to complete the Court in the event of the accession of new High Contracting Parties and in filling casual vacancies.

Article 23 – Terms of office

1. The judges shall be elected for a period of six years. They may be re-elected. However, the terms of office of one-half of the judges elected at the first election shall expire at the end of three years.
2. The judges whose terms of office are to expire at the end of the initial period of three years shall be chosen by lot by the Secretary General of the Council of Europe immediately after their election.
3. In order to ensure that, as far as possible, the terms of office of one-half of the judges are renewed every three years, the Parliamentary Assembly may decide, before proceeding to any subsequent election, that the term or terms of office of one or more judges to be elected shall be for a period other than six years but not more than nine and not less than three years.
4. In cases where more than one term of office is involved and where the Parliamentary Assembly applies the preceding paragraph, the allocation of the terms of office shall be effected by a drawing of lots by the Secretary General of the Council of Europe immediately after the election.

5. A judge elected to replace a judge whose term of office has not expired shall hold office for the remainder of his predecessor's term.

6. The terms of office of judges shall expire when they reach the age of 70.

7. The judges shall hold office until replaced. They shall, however, continue to deal with such cases as they already have under consideration.

Article 24 – Dismissal

No judge may be dismissed from his office unless the other judges decide by a majority of two-thirds that he has ceased to fulfil the required conditions.

Article 25 – Registry and legal secretaries

The Court shall have a registry, the functions and organisation of which shall be laid down in the rules of the Court. The Court shall be assisted by legal secretaries.

Article 26 – Plenary Court

The plenary Court shall

- a. elect its President and one or two Vice-Presidents for a period of three years; they may be re-elected;
- b. set up Chambers, constituted for a fixed period of time;
- c. elect the Presidents of the Chambers of the Court; they may be re-elected;
- d. adopt the rules of the Court, and
- e. elect the Registrar and one or more Deputy Registrars.

Article 27 – Committees, Chambers and Grand Chamber

1. To consider cases brought before it, the Court shall sit in committees of three judges, in Chambers of seven judges and in a Grand Chamber of seventeen judges. The Court's Chambers shall set up committees for a fixed period of time.

2. There shall sit as an ex officio member of the Chamber and the Grand Chamber the judge elected in respect of the State Party concerned or, if there is none or if he is unable to sit, a person of its choice who shall sit in the capacity of judge.

3. The Grand Chamber shall also include the President of the Court, the Vice-Presidents, the Presidents of the Chambers and other judges chosen in accordance with the rules of the Court. When a case is referred to the Grand Chamber under Article 43, no judge from the Chamber which rendered the judgment shall sit in the Grand Chamber, with the exception of the President of the Chamber and the judge who sat in respect of the State Party concerned.

Article 28 – Declarations of inadmissibility by committees

A committee may, by a unanimous vote, declare inadmissible or strike out of its list of cases an application submitted under Article 34 where such a decision can be taken without further examination. The decision shall be final.

Article 29 – Decisions by Chambers on admissibility and merits

1. If no decision is taken under Article 28, a Chamber shall decide on the admissibility and merits of individual applications submitted under Article 34.

2. A Chamber shall decide on the admissibility and merits of inter-State applications submitted under Article 33.

3. The decision on admissibility shall be taken separately unless the Court, in exceptional cases, decides otherwise.

Article 30 – Relinquishment of jurisdiction to the Grand Chamber

Where a case pending before a Chamber raises a serious question affecting the interpretation of the Convention or the protocols thereto, or where the resolution of a question before the Chamber might have a result inconsistent with a judgment previously delivered by the Court, the Chamber may, at any time before it has rendered its judgment, relinquish jurisdiction in favour of the Grand Chamber, unless one of the parties to the case objects.

Article 31 – Powers of the Grand Chamber

The Grand Chamber shall

- a. determine applications submitted either under Article 33 or Article 34 when a Chamber has relinquished jurisdiction under Article 30 or when the case has been referred to it under Article 43; and
- b. consider requests for advisory opinions submitted under Article 47.

Article 32 – Jurisdiction of the Court

1. The jurisdiction of the Court shall extend to all matters concerning the interpretation and application of the Convention and the protocols thereto which are referred to it as provided in Articles 33, 34 and 47.
2. In the event of dispute as to whether the Court has jurisdiction, the Court shall decide.

Article 33 – Inter-State cases

Any High Contracting Party may refer to the Court any alleged breach of the provisions of the Convention and the protocols thereto by another High Contracting Party.

Article 34 – Individual applications

The Court may receive applications from any person, non-governmental organisation or group of individuals claiming to be the victim of a violation by one of the High Contracting Parties of the rights set forth in the Convention or the protocols thereto. The High Contracting Parties undertake not to hinder in any way the effective exercise of this right.

Article 35 – Admissibility criteria

1. The Court may only deal with the matter after all domestic remedies have been exhausted, according to the generally recognised rules of international law, and within a period of six months from the date on which the final decision was taken.
2. The Court shall not deal with any application submitted under Article 34 that
 - a. is anonymous; or
 - b. is substantially the same as a matter that has already been examined by the Court or has already been submitted to another procedure of international investigation or settlement and contains no relevant new information.
3. The Court shall declare inadmissible any individual application submitted under Article 34 which it considers incompatible with the provisions of the Convention or the protocols thereto, manifestly ill-founded, or an abuse of the right of application.
4. The Court shall reject any application which it considers inadmissible under this Article. It may do so at any stage of the proceedings.

Article 36 – Third party intervention

1. In all cases before a Chamber or the Grand Chamber, a High Contracting Party one of whose nationals is an applicant shall have the right to submit written comments and to take part in hearings.
2. The President of the Court may, in the interest of the proper administration of justice, invite any High Contracting Party which is not a party to the proceedings or any person concerned who is not the applicant to submit written comments or take part in hearings.

Article 37 – Striking out applications

1. The Court may at any stage of the proceedings decide to strike an application out of its list of cases where the circumstances lead to the conclusion that
 - a. the applicant does not intend to pursue his application; or
 - b. the matter has been resolved; or
 - c. for any other reason established by the Court, it is no longer justified to continue the examination of the application.

However, the Court shall continue the examination of the application if respect for human rights as defined in the Convention and the protocols thereto so requires.

2. The Court may decide to restore an application to its list of cases if it considers that the circumstances justify such a course.

Article 38 – Examination of the case and friendly settlement proceedings

1. If the Court declares the application admissible, it shall
 - a. pursue the examination of the case, together with the representatives of the parties, and if need be, undertake an investigation, for the effective conduct of which the States concerned shall furnish all necessary facilities;

b. place itself at the disposal of the parties concerned with a view to securing a friendly settlement of the matter on the basis of respect for human rights as defined in the Convention and the protocols thereto.

2. Proceedings conducted under paragraph 1.b shall be confidential.

Article 39 – Finding of a friendly settlement

If a friendly settlement is effected, the Court shall strike the case out of its list by means of a decision which shall be confined to a brief statement of the facts and of the solution reached.

Article 40 – Public hearings and access to documents

1. Hearings shall be in public unless the Court in exceptional circumstances decides otherwise.

2. Documents deposited with the Registrar shall be accessible to the public unless the President of the Court decides otherwise.

Article 41 – Just satisfaction

If the Court finds that there has been a violation of the Convention or the protocols thereto, and if the internal law of the High Contracting Party concerned allows only partial reparation to be made, the Court shall, if necessary, afford just satisfaction to the injured party.

Article 42 – Judgments of Chambers

Judgments of Chambers shall become final in accordance with the provisions of Article 44, paragraph 2.

Article 43 – Referral to the Grand Chamber

1. Within a period of three months from the date of the judgment of the Chamber, any party to the case may, in exceptional cases, request that the case be referred to the Grand Chamber.

2. A panel of five judges of the Grand Chamber shall accept the request if the case raises a serious question affecting the interpretation or application of the Convention or the protocols thereto, or a serious issue of general importance.

3. If the panel accepts the request, the Grand Chamber shall decide the case by means of a judgment.

Article 44 – Final judgments

1. The judgment of the Grand Chamber shall be final.

2. The judgment of a Chamber shall become final

- when the parties declare that they will not request that the case be referred to the Grand Chamber; or
- three months after the date of the judgment, if reference of the case to the Grand Chamber has not been requested; or
- when the panel of the Grand Chamber rejects the request to refer under Article 43.

3. The final judgment shall be published.

Article 45 – Reasons for judgments and decisions

1. Reasons shall be given for judgments as well as for decisions declaring applications admissible or inadmissible.

2. If a judgment does not represent, in whole or in part, the unanimous opinion of the judges, any judge shall be entitled to deliver a separate opinion.

Article 46 – Binding force and execution of judgments

1. The High Contracting Parties undertake to abide by the final judgment of the Court in any case to which they are parties.

2. The final judgment of the Court shall be transmitted to the Committee of Ministers, which shall supervise its execution.

Article 47 – Advisory opinions

1. The Court may, at the request of the Committee of Ministers, give advisory opinions on legal questions concerning the interpretation of the Convention and the protocols thereto.
2. Such opinions shall not deal with any question relating to the content or scope of the rights or freedoms defined in Section I of the Convention and the protocols thereto, or with any other question which the Court or the Committee of Ministers might have to consider in consequence of any such proceedings as could be instituted in accordance with the Convention.
3. Decisions of the Committee of Ministers to request an advisory opinion of the Court shall require a majority vote of the representatives entitled to sit on the Committee.

Article 48 – Advisory jurisdiction of the Court

The Court shall decide whether a request for an advisory opinion submitted by the Committee of Ministers is within its competence as defined in Article 47.

Article 49 – Reasons for advisory opinions

1. Reasons shall be given for advisory opinions of the Court.
2. If the advisory opinion does not represent, in whole or in part, the unanimous opinion of the judges, any judge shall be entitled to deliver a separate opinion.
3. Advisory opinions of the Court shall be communicated to the Committee of Ministers.

Article 50 – Expenditure on the Court

The expenditure on the Court shall be borne by the Council of Europe.

Article 51 – Privileges and immunities of judges

The judges shall be entitled, during the exercise of their functions, to the privileges and immunities provided for in Article 40 of the Statute of the Council of Europe and in the agreements made thereunder.

Section III MISCELLANEOUS PROVISIONS^{1, 3}

Article 52 – Inquiries by the Secretary General¹

On receipt of a request from the Secretary General of the Council of Europe any High Contracting Party shall furnish an explanation of the manner in which its internal law ensures the effective implementation of any of the provisions of the Convention.

Article 53 – Safeguard for existing human rights¹

Nothing in this Convention shall be construed as limiting or derogating from any of the human rights and fundamental freedoms which may be ensured under the laws of any High Contracting Party or under any other agreement to which it is a Party.

Article 54 – Powers of the Committee of Ministers¹

Nothing in this Convention shall prejudice the powers conferred on the Committee of Ministers by the Statute of the Council of Europe.

Article 55 – Exclusion of other means of dispute settlement¹

The High Contracting Parties agree that, except by special agreement, they will not avail themselves of treaties, conventions or declarations in force between them for the purpose of submitting, by way of petition, a dispute arising out of the interpretation or application of this Convention to a means of settlement other than those provided for in this Convention.

Article 56 – Territorial application

1. Any State may at the time of its ratification or at any time thereafter declare by notification addressed to the Secretary General of the Council of Europe that the present Convention shall, subject to paragraph 4 of this Article, extend to all or any of the territories for whose international relations it is responsible.⁴
2. The Convention shall extend to the territory or territories named in the notification as from the thirtieth day after the receipt of this notification by the Secretary General of the Council of Europe.

3. The provisions of this Convention shall be applied in such territories with due regard, however, to local requirements.

4. Any State which has made a declaration in accordance with paragraph 1 of this article may at any time thereafter declare on behalf of one or more of the territories to which the declaration relates that it accepts the competence of the Court to receive applications from individuals, non-governmental organizations or groups of individuals as provided by Article 34 of the Convention.⁴

Article 57 – Reservations¹

1. Any State may, when signing this Convention or when depositing its instrument of ratification, make a reservation in respect of any particular provision of the Convention to the extent that any law then in force in its territory is not in conformity with the provision. Reservations of a general character shall not be permitted under this article.

2. Any reservation made under this article shall contain a brief statement of the law concerned.

Article 58 – Denunciation¹

1. A High Contracting Party may denounce the present Convention only after the expiry of five years from the date on which it became a party to it and after six months' notice contained in a notification addressed to the Secretary General of the Council of Europe, who shall inform the other High Contracting Parties.

2. Such a denunciation shall not have the effect of releasing the High Contracting Party concerned from its obligations under this Convention in respect of any act which, being capable of constituting a violation of such obligations, may have been performed by it before the date at which the denunciation became effective.

3. Any High Contracting Party which shall cease to be a member of the Council of Europe shall cease to be a Party to this Convention under the same conditions.

4. The Convention may be denounced in accordance with the provisions of the preceding paragraphs in respect of any territory to which it has been declared to extend under the terms of Article 56.⁴

Article 59 – Signature and ratification¹

1. This Convention shall be open to the signature of the members of the Council of Europe. It shall be ratified. Ratifications shall be deposited with the Secretary General of the Council of Europe.

2. The present Convention shall come into force after the deposit of ten instruments of ratification.

3. As regards any signatory ratifying subsequently, the Convention shall come into force at the date of the deposit of its instrument of ratification.

4. The Secretary General of the Council of Europe shall notify all the members of the Council of Europe of the entry into force of the Convention, the names of the High Contracting Parties who have ratified it, and the deposit of all instruments of ratification which may be effected subsequently.

Done at Rome this 4th day of November 1950, in English and French, both texts being equally authentic, in a single copy which shall remain deposited in the archives of the Council of Europe. The Secretary General shall transmit certified copies to each of the signatories.

“The text of the Convention had been amended according to the provisions of Protocol No. 3 (ETS No. 45), which entered into force on 21 September 1970, of Protocol No. 5 (ETS No. 55), which entered into force on 20 December 1971 and of Protocol No. 8 (ETS No. 118), which entered into force on 1 January 1990, and comprised also the text of Protocol No. 2 (ETS No. 44) which, in accordance with Article 5, paragraph 3 thereof, had been an integral part of the Convention since its entry into force on 21 September 1970. All provisions which had been amended or added by these Protocols are replaced by Protocol No. 11 (ETS No. 155), as from the date of its entry into force on 1 November 1998. As from that date, Protocol No. 9 (ETS No. 140), which entered into force on 1 October 1994, is repealed and Protocol No. 10 (ETS No. 146), which has not entered into force, has lost its purpose.”

¹Heading added according to the provisions of Protocol No. 11 (ETS No. 155).

²New Section II according to the provisions of Protocol No. 11 (ETS No. 155).

³The articles of this Section are renumbered according to the provisions of Protocol No. 11 (ETS No. 155).

⁴Text amended according to the provisions of Protocol No. 11 (ETS No. 155).

**PROTOCOL TO THE CONVENTION FOR THE PROTECTION OF HUMAN RIGHTS
AND FUNDAMENTAL FREEDOMS, AS AMENDED BY PROTOCOL No. 11**
Paris, 20.III.1952

[Headings of articles added and text amended according to the provisions of Protocol No. 11 (ETS No. 155) as of its entry into force on 1 November 1998.]

The governments signatory hereto, being members of the Council of Europe,

Being resolved to take steps to ensure the collective enforcement of certain rights and freedoms other than those already included in Section I of the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms signed at Rome on 4 November 1950 (hereinafter referred to as “the Convention”),

Have agreed as follows:

Article 1 – Protection of property

Every natural or legal person is entitled to the peaceful enjoyment of his possessions. No one shall be deprived of his possessions except in the public interest and subject to the conditions provided for by law and by the general principles of international law.

The preceding provisions shall not, however, in any way impair the right of a State to enforce such laws as it deems necessary to control the use of property in accordance with the general interest or to secure the payment of taxes or other contributions or penalties.

Article 2 – Right to education

No person shall be denied the right to education. In the exercise of any functions which it assumes in relation to education and to teaching, the State shall respect the right of parents to ensure such education and teaching in conformity with their own religious and philosophical convictions.

Article 3 – Right to free elections

The High Contracting Parties undertake to hold free elections at reasonable intervals by secret ballot, under conditions which will ensure the free expression of the opinion of the people in the choice of the legislature.

Article 4 – Territorial application¹

Any High Contracting Party may at the time of signature or ratification or at any time thereafter communicate to the Secretary General of the Council of Europe a declaration stating the extent to which it undertakes that the provisions of the present Protocol shall apply to such of the territories for the international relations of which it is responsible as are named therein.

Any High Contracting Party which has communicated a declaration in virtue of the preceding paragraph may from time to time communicate a further declaration modifying the terms of any former declaration or terminating the application of the provisions of this Protocol in respect of any territory.

A declaration made in accordance with this article shall be deemed to have been made in accordance with paragraph 1 of Article 56 of the Convention.

Article 5 – Relationship to the Convention

As between the High Contracting Parties the provisions of Articles 1, 2, 3 and 4 of this Protocol shall be regarded as additional articles to the Convention and all the provisions of the Convention shall apply accordingly.

Article 6 – Signature and ratification

This Protocol shall be open for signature by the members of the Council of Europe, who are the signatories of the Convention; it shall be ratified at the same time as or after the ratification of the Convention. It shall enter into force after the deposit of ten instruments of ratification. As regards any signatory ratifying subsequently, the Protocol shall enter into force at the date of the deposit of its instrument of ratification.

The instruments of ratification shall be deposited with the Secretary General of the Council of Europe, who will notify all members of the names of those who have ratified.

Done at Paris on the 20th day of March 1952, in English and French, both texts being equally authentic, in a single copy which shall remain deposited in the archives of the Council of Europe. The Secretary General shall transmit certified copies to each of the signatory governments.

¹Text amended according to the provisions of Protocol No. 11 (ETS No. 155).

ETS No. 46

**PROTOCOL No. 4 TO THE CONVENTION FOR THE PROTECTION OF HUMAN RIGHTS
AND FUNDAMENTAL FREEDOMS, SECURING CERTAIN RIGHTS AND FREEDOMS
OTHER THAN THOSE ALREADY INCLUDED IN THE CONVENTION
AND IN THE FIRST PROTOCOL THERETO, AS AMENDED BY PROTOCOL No. 11**
Strasbourg, 16.IX.1963

[Headings of articles added and text amended according to the provisions of Protocol No. 11 (ETS No. 155) as from its entry into force on 1 November 1998.]

The governments signatory hereto, being members of the Council of Europe,

Being resolved to take steps to ensure the collective enforcement of certain rights and freedoms other than those already included in Section 1 of the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms signed at Rome on 4th November 1950 (hereinafter referred to as the “Convention”) and in Articles 1 to 3 of the First Protocol to the Convention, signed at Paris on 20th March 1952,

Have agreed as follows:

Article 1 – Prohibition of imprisonment for debt

No one shall be deprived of his liberty merely on the ground of inability to fulfil a contractual obligation.

Article 2 – Freedom of movement

1. Everyone lawfully within the territory of a State shall, within that territory, have the right to liberty of movement and freedom to choose his residence.
2. Everyone shall be free to leave any country, including his own.
3. No restrictions shall be placed on the exercise of these rights other than such as are in accordance with law and are necessary in a democratic society in the interests of national security or public safety, for the maintenance of *ordre public*, for the prevention of crime, for the protection of health or morals, or for the protection of the rights and freedoms of others.
4. The rights set forth in paragraph 1 may also be subject, in particular areas, to restrictions imposed in accordance with law and justified by the public interest in a democratic society.

Article 3 – Prohibition of expulsion of nationals

1. No one shall be expelled, by means either of an individual or of a collective measure, from the territory of the State of which he is a national.
2. No one shall be deprived of the right to enter the territory of the state of which he is a national.

Article 4 – Prohibition of collective expulsion of aliens

Collective expulsion of aliens is prohibited.

Article 5 – Territorial application

1. Any High Contracting Party may, at the time of signature or ratification of this Protocol, or at any time thereafter, communicate to the Secretary General of the Council of Europe a declaration stating the extent to which it undertakes that the provisions of this Protocol shall apply to such of the territories for the international relations of which it is responsible as are named therein.
2. Any High Contracting Party which has communicated a declaration in virtue of the preceding paragraph may, from time to time, communicate a further declaration modifying the terms of any former declaration or terminating the application of the provisions of this Protocol in respect of any territory.

3. A declaration made in accordance with this article shall be deemed to have been made in accordance with paragraph 1 of Article 56 of the Convention.¹

4. The territory of any State to which this Protocol applies by virtue of ratification or acceptance by that State, and each territory to which this Protocol is applied by virtue of a declaration by that State under this article, shall be treated as separate territories for the purpose of the references in Articles 2 and 3 to the territory of a State.

5. Any State which has made a declaration in accordance with paragraph 1 or 2 of this Article may at any time thereafter declare on behalf of one or more of the territories to which the declaration relates that it accepts the competence of the Court to receive applications from individuals, non-governmental organisations or groups of individuals as provided in Article 34 of the Convention in respect of all or any of Articles 1 to 4 of this Protocol.²

Article 6 – Relationship to the Convention¹

As between the High Contracting Parties the provisions of Articles 1 to 5 of this Protocol shall be regarded as additional Articles to the Convention, and all the provisions of the Convention shall apply accordingly.

Article 7 – Signature and ratification

1. This Protocol shall be open for signature by the members of the Council of Europe who are the signatories of the Convention; it shall be ratified at the same time as or after the ratification of the Convention. It shall enter into force after the deposit of five instruments of ratification. As regards any signatory ratifying subsequently, the Protocol shall enter into force at the date of the deposit of its instrument of ratification.

2. The instruments of ratification shall be deposited with the Secretary General of the Council of Europe, who will notify all members of the names of those who have ratified.

In witness whereof the undersigned, being duly authorised thereto, have signed this Protocol.

Done at Strasbourg, this 16th day of September 1963, in English and in French, both texts being equally authoritative, in a single copy which shall remain deposited in the archives of the Council of Europe. The Secretary General shall transmit certified copies to each of the signatory states.

¹Text amended according to the provisions of Protocol No. 11 (ETS No. 155).

²Text added according to the provisions of Protocol No. 11 (ETS No. 155).

ETS No. 114

PROTOCOL No. 6 TO THE CONVENTION FOR THE PROTECTION OF HUMAN RIGHTS AND FUNDAMENTAL FREEDOMS CONCERNING THE ABOLITION OF THE DEATH PENALTY, AS AMENDED BY PROTOCOL No. 11 Strasbourg, 28.IV.1983

[Headings of articles added and text amended according to the provisions of Protocol No. 11 (ETS No. 155) as from its entry into force on 1 November 1998.]

The member States of the Council of Europe, signatory to this Protocol to the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, signed at Rome on 4 November 1950 (hereinafter referred to as “the Convention”),

Considering that the evolution that has occurred in several member States of the Council of Europe expresses a general tendency in favour of abolition of the death penalty;

Have agreed as follows:

Article 1 – Abolition of the death penalty

The death penalty shall be abolished. No-one shall be condemned to such penalty or executed.

Article 2 – Death penalty in time of war

A State may make provision in its law for the death penalty in respect of acts committed in time of war or of imminent threat of war; such penalty shall be applied only in the instances laid down in the law and in accordance with its provisions. The State shall communicate to the Secretary General of the Council of Europe the relevant provisions of that law.

Article 3 – Prohibition of derogations

No derogation from the provisions of this Protocol shall be made under Article 15 of the Convention.

Article 4 – Prohibition of reservations¹

No reservation may be made under Article 57 of the Convention in respect of the provisions of this Protocol.

Article 5 – Territorial application

1. Any State may at the time of signature or when depositing its instrument of ratification, acceptance or approval, specify the territory or territories to which this Protocol shall apply.
2. Any State may at any later date, by a declaration addressed to the Secretary General of the Council of Europe, extend the application of this Protocol to any other territory specified in the declaration. In respect of such territory the Protocol shall enter into force on the first day of the month following the date of receipt of such declaration by the Secretary General.
3. Any declaration made under the two preceding paragraphs may, in respect of any territory specified in such declaration, be withdrawn by a notification addressed to the Secretary General. The withdrawal shall become effective on the first day of the month following the date of receipt of such notification by the Secretary General.

Article 6 – Relationship to the Convention

As between the States Parties the provisions of Articles 1 to 5 of this Protocol shall be regarded as additional articles to the Convention and all the provisions of the Convention shall apply accordingly.

Article 7 – Signature and ratification

The Protocol shall be open for signature by the member States of the Council of Europe, signatories to the Convention. It shall be subject to ratification, acceptance or approval. A member State of the Council of Europe may not ratify, accept or approve this Protocol unless it has, simultaneously or previously, ratified the Convention.

Instruments of ratification, acceptance or approval shall be deposited with the Secretary General of the Council of Europe.

Article 8 – Entry into force

1. This Protocol shall enter into force on the first day of the month following the date on which five member States of the Council of Europe have expressed their consent to be bound by the Protocol in accordance with the provisions of Article 7.
2. In respect of any member State which subsequently expresses its consent to be bound by it, the Protocol shall enter into force on the first day of the month following the date of the deposit of the instrument of ratification, acceptance or approval.

Article 9 – Depositary functions

The Secretary General of the Council of Europe shall notify the member States of the Council of:

- a. any signature;
- b. the deposit of any instrument of ratification, acceptance or approval;
- c. any date of entry into force of this Protocol in accordance with Articles 5 and 8;
- d. any other act, notification or communication relating to this Protocol.

In witness whereof the undersigned, being duly authorised thereto, have signed this Protocol.

Done at Strasbourg, this 28th day of April 1983, in English and in French, both texts being equally authentic, in a single copy which shall be deposited in the archives of the Council of Europe. The Secretary General of the Council of Europe shall transmit certified copies to each member State of the Council of Europe.

¹Text amended according to the provisions of Protocol No. 11 (ETS No. 155).

ETS No. 117

**PROTOCOL No. 7 TO THE CONVENTION FOR THE PROTECTION OF HUMAN RIGHTS
AND FUNDAMENTAL FREEDOMS, AS AMENDED BY PROTOCOL No. 11
Strasbourg, 22.XI.1984**

[Headings of articles added and text amended according to the provisions of Protocol No. 11 (ETS No. 155) as from its entry into force on 1 November 1998.]

The member States of the Council of Europe signatory hereto,

Being resolved to take further steps to ensure the collective enforcement of certain rights and freedoms by means of the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms signed at Rome on 4 November 1950 (hereinafter referred to as “the Convention”),

Have agreed as follows:

Article 1 – Procedural safeguards relating to expulsion of aliens

1. An alien lawfully resident in the territory of a State shall not be expelled therefrom except in pursuance of a decision reached in accordance with law and shall be allowed:

- a. to submit reasons against his expulsion,
- b. to have his case reviewed, and
- c. to be represented for these purposes before the competent authority or a person or persons designated by that authority.

2. An alien may be expelled before the exercise of his rights under paragraph 1. *a*, *b* and *c* of this Article, when such expulsion is necessary in the interests of public order or is grounded on reasons of national security.

Article 2 – Right of appeal in criminal matters

1. Everyone convicted of a criminal offence by a tribunal shall have the right to have his conviction or sentence reviewed by a higher tribunal. The exercise of this right, including the grounds on which it may be exercised, shall be governed by law.

2. This right may be subject to exceptions in regard to offences of a minor character, as prescribed by law, or in cases in which the person concerned was tried in the first instance by the highest tribunal or was convicted following an appeal against acquittal.

Article 3 – Compensation for wrongful conviction

When a person has by a final decision been convicted of a criminal offence and when subsequently his conviction has been reversed, or he has been pardoned, on the ground that a new or newly discovered fact shows conclusively that there has been a miscarriage of justice, the person who has suffered punishment as a result of such conviction shall be compensated according to the law or the practice of the State concerned, unless it is proved that the non-disclosure of the unknown fact in time is wholly or partly attributable to him.

Article 4 – Right not to be tried or punished twice

1. No one shall be liable to be tried or punished again in criminal proceedings under the jurisdiction of the same State for an offence for which he has already been finally acquitted or convicted in accordance with the law and penal procedure of that State.

2. The provisions of the preceding paragraph shall not prevent the reopening of the case in accordance with the law and penal procedure of the State concerned, if there is evidence of new or newly discovered facts, or if there has been a fundamental defect in the previous proceedings, which could affect the outcome of the case.

3. No derogation from this Article shall be made under Article 15 of the Convention.

Article 5 – Equality between spouses

Spouses shall enjoy equality of rights and responsibilities of a private law character between them, and in their relations with their children, as to marriage, during marriage and in the event of its dissolution. This Article shall not prevent States from taking such measures as are necessary in the interests of the children.

Article 6 – Territorial application

1. Any State may at the time of signature or when depositing its instrument of ratification, acceptance or approval, specify the territory or territories to which the Protocol shall apply and state the extent to which it undertakes that the provisions of this Protocol shall apply to such territory or territories.

2. Any State may at any later date, by a declaration addressed to the Secretary General of the Council of Europe, extend the application of this Protocol to any other territory specified in the declaration. In respect of such territory the Protocol shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of two months after the date of receipt by the Secretary General of such declaration.

3. Any declaration made under the two preceding paragraphs may, in respect of any territory specified in such declaration, be withdrawn or modified by a notification addressed to the Secretary General. The withdrawal or modification shall become effective on the first day of the month following the expiration of a period of two months after the date of receipt of such notification by the Secretary General.

4. A declaration made in accordance with this Article shall be deemed to have been made in accordance with paragraph 1 of Article 56 of the Convention.¹

5. The territory of any State to which this Protocol applies by virtue of ratification, acceptance or approval by that State, and each territory to which this Protocol is applied by virtue of a declaration by that State under this Article, may be treated as separate territories for the purpose of the reference in Article 1 to the territory of a State.

6. Any State which has made a declaration in accordance with paragraph 1 or 2 of this Article may at any time thereafter declare on behalf of one or more of the territories to which the declaration relates that it accepts the competence of the Court to receive applications from individuals, non-governmental organisations or groups of individuals as provided in Article 34 of the Convention in respect of Articles 1 to 5 of this Protocol.²

Article 7 – Relationship to the Convention¹

As between the States Parties, the provisions of Article 1 to 6 of this Protocol shall be regarded as additional Articles to the Convention, and all the provisions of the Convention shall apply accordingly.

Article 8 – Signature and ratification

This Protocol shall be open for signature by member States of the Council of Europe which have signed the Convention. It is subject to ratification, acceptance or approval. A member State of the Council of Europe may not ratify, accept or approve this Protocol without previously or simultaneously ratifying the Convention. Instruments of ratification, acceptance or approval shall be deposited with the Secretary General of the Council of Europe.

Article 9 – Entry into force

1. This Protocol shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of two months after the date on which seven member States of the Council of Europe have expressed their consent to be bound by the Protocol in accordance with the provisions of Article 8.

2. In respect of any member State which subsequently expresses its consent to be bound by it, the Protocol shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of two months after the date of the deposit of the instrument of ratification, acceptance or approval.

Article 10 – Depositary functions

The Secretary General of the Council of Europe shall notify all the member States of the Council of Europe of:

- a. any signature;
- b. the deposit of any instrument of ratification, acceptance or approval;
- c. any date of entry into force of this Protocol in accordance with Articles 6 and 9;
- d. any other act, notification or declaration relating to this Protocol.

In witness whereof the undersigned, being duly authorised thereto, have signed this Protocol.

Done at Strasbourg, this 22nd day of November 1984, in English and French, both texts being equally authentic, in a single copy which shall be deposited in the archives of the Council of Europe. The Secretary General of the Council of Europe shall transmit certified copies to each member State of the Council of Europe.

¹Text amended according to the provisions of Protocol No. 11 (ETS No. 155).

²Text added according to the provisions of Protocol No. 11 (ETS No. 155).

Õiend

Metaandmetes parandatud akti andja: Vabariigi Valitsus. Lisatud ingliskeelne tekst.